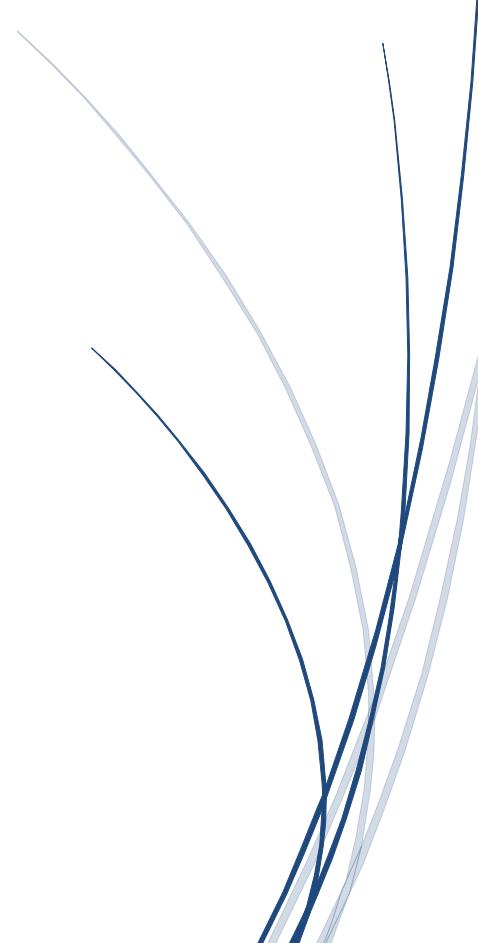

סקר גהות ובריאות תעסוקתית 2024

פרק ממצאים - עובדים משרתי
מילואים ובני ובנות זוגם

1/3/2025

נתוני שירות מילואים ובריאות תעסוקתית ישראל 2024

מחלקת מחקר המוסד לבטיחות ולגהות

סוכם על ידי: ד"ר לליב אגוזי

הסקר השנתי של המוסד לבטיחות ולגהות עוסק בהערכת סוגי חשיפות תעסוקתיות כימיות, פיזיקליות, ביולוגיות, ארגונומיות ופסיכוסוציאליות, הערכת תחלואה, שלומות והערכת פציעות בשל תאונות עבודה לצורך הצגת שיעורי חשופים וקשרים בין חשיפות לפגיעות פיזיות ורגשיות. בשנת 2024 לאור מצב המלחמה הוספו לסקר שאלות לגבי גורמי עומס ולחץ בסביבת החיים כגון טיפול בבני משפחה חולים או סיעודיים ושייכות למעגלי הפגיעה של המלחמה. גורמים אלה אינם חלק מסביבת העבודה או העיסוק של האדם אך יש בהם פוטנציאל להשפיע על יכולתם של העובדים לבצע את עבודתם באופן מיטבי תוך שמירה על שלומותם ובטיחותם.

דו"ח תיאורי זה מציג תמצית נתונים הנוגעים למשרתי מילואים ובני משפחותיהם מתוך סקר הגהות והבריאות התעסוקתית השנתי של המוסד לבטיחות ולגהות לשנת 2024. הסקר נערך בדצמבר 2024 ובחברה הערבית נמשך גם במהלך ינואר 2025. בסקר השתתפו 5020 עובדים. משתתפי הסקר אינם מייצגים באופן מלא את האוכלוסייה העובדת בישראל. בדצמבר 2024 היו 4,397,500 מועסקים מתוכם 3,508,800 יהודים (79.8%)¹. בסקר יש ריבוי יהודים (86.5%) וריבוי נשים (51.1% בהשוואה ל 48.8%) ביחס לאוכלוסייה העובדת. גיל המשיבים הממוצע 39.88 (18-84). רמת הדתיות נחלקה ל 43.9% חילונים, 24.3% מאמינים ומקפידים חלקית על הלכות דתם, 16.1% אדוקים, 15.1% מאמינים אך לא מקפידים על הלכות הדת.

מבין המשיבים 594 דיווחו כי שירתו במילואים בין שבוע לכל התקופה מאז המלחמה (כ 60-70 שבועות בעת מילוי השאלון) בממוצע 18.31 שבועות. בני זוג של משרתי מילואים היו 440 משיבים באותם טווחי זמן (חלקם משרתי קבע) עם ממוצע 18.14 שבועות² (ראו טבלה 1).

¹ ירחון- <https://betanew.cbs.gov.il/he/publications/Pages/2025/> ירחון הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה [2024.aspx](https://www.cbs.gov.il/he/publications/Pages/2025/2024.aspx) סקר-כוח-אדם-דצמבר-

² על שיטת המחקר ומשתני הסקר ניתן לקרוא בדוחות השנתיים הקודמים באתר המוסד"ל https://www.osh.org.il/UploadedImages//01_2024/Vocational_survey_and_ccupational_health_2023.pdf

טבלה 1: אחוז המשיבים לפי פירוט שירות במילואים מתחילת המלחמה בפילוח מגדר

מגדר	לא שירתו במילואים	בן/בת זוג במילואים	שירת/ה במילואים	גם שירות וגם בני זוג משרתיים	סה"כ
גבר	N 1891 77.2%	45 1.8%	464 18.9%	51 2.1%	2451
אישה	N 2094 81.7%	330 12.9%	70 2.7%	68 2.7%	2562
מעדיף.ה הגדרה אחרת	N 4 57.1%	2 28.6%	0 0.0%	1 14.3%	7
סה"כ	N 3989 79.50%	377 7.50%	534 10.60%	120 2.40%	5020

גיל המשרתיים במילואים שגם בני זוגם משרתיים היה הנמוך ביותר (30.9, ס.תקן 7.9) גילם של המשרתיים במילואים או שבני זוגם משרתיים היה גבוה בכארבע שנים (34.5, ס.תקן 9.5, 34.4, ס.תקן 9.1 בהתאמה) וכולם היו צעירים מגיל כלל המשיבים שהם או בני זוגם אינם במילואים (41.4, ס.תקן 12.4).

גורמי לחץ בסביבת העבודה

הממצאים מעלים כי יש הבדל בין המשרתיים במילואים ובני זוג למשרתי מילואים לבין מי שאינם משרתיים במילואים בחוויה שלהם את רמת החסמים בארגון לביצוע תפקידם (בהירות דרישות, בירוקרטיה וכדומה), רמת הקונפליקט בין העבודה לבין המשפחה וברמת התוקפנות שהם חווים במקום העבודה מפורט להלן בטבלה 2. תחושה שהם נתקלים בחסמים ארגוניים המקשים עליהם את התפקוד בעבודה הייתה גבוהה בקרב המשרתיים במילואים כמעט רבע דיווחו על חסמים ברמה גבוהה (מעל 3 בסקלה 1-5) לעומת 14.1% בקרב מי שבני זוגם או הם אינם במילואים. קונפליקט בין הבית לעבודה דווח ברמה גבוהה על ידי שליש (33.6%) מבין המשרתיים במילואים שגם בני זוגם משרתיים, כרבע ממשרתי המילואים (24.0%) חמישית ממי שבני זוגם משרתיים במילואים (21.6%) לעומת 15.7% ממי שהם או בני זוגם אינם במילואים.

טבלה 2: השוואת גורמים פסיכוסוציאליים בסביבת העבודה לפי שירות מילואים

תוקפנות בסביבת העבודה (שבועית)	קונפליקט בין העבודה למשפחה	חסמים ארגוניים	
9.7%	15.7%	14.1%	לא מילואים
12.8%	21.6%	18.9%	בן/בת זוג במילואים
14.2%	24.0%	24.7%	שירתי במילואים
22.7%	33.6%	22.7%	גם שירות וגם בני זוג
30.33	49.91	47.57	חי ברבוע
<0.001	<0.001	<0.001	p

בנוסף, נמצא כי המשרתים במילואים שגם בני זוגם משרתים במילואים חווים את סביבת העבודה שלהם כתוקפנית יותר ומדווחים על אירועי תוקפנות שבועיים באחוזים גבוהים (22.7%) לעומת המשרתים במילואים או שבני הזוג משרתים במילואים (14.2%, 12.8% בהתאמה) ולעומת מי שהם או בני זוגם אינם משרתים במילואים (9.7%).

שלומות ובריאות

קשיי שינה

נמצאו הבדלים בדיווח המשתתפים על קשיי שינה (קושי להירדם, התעוררות בלילה, מחשבות מדירות שינה) בין המשרתים במילואים ובני זוג למשרתי מילואים לבין מי שאינם קשורים למילואים אך הבדלים אלה המוצגים בטבלה 3, על אף היותם מובהקים ($F=5.06$, $p<0.01$) היו בעלי משמעות נמוכה מאד ($Eta^2<1\%$).

טבלה 3: הבדלים בממוצע קשיי השינה בהשוואת שירות מילואים ומין

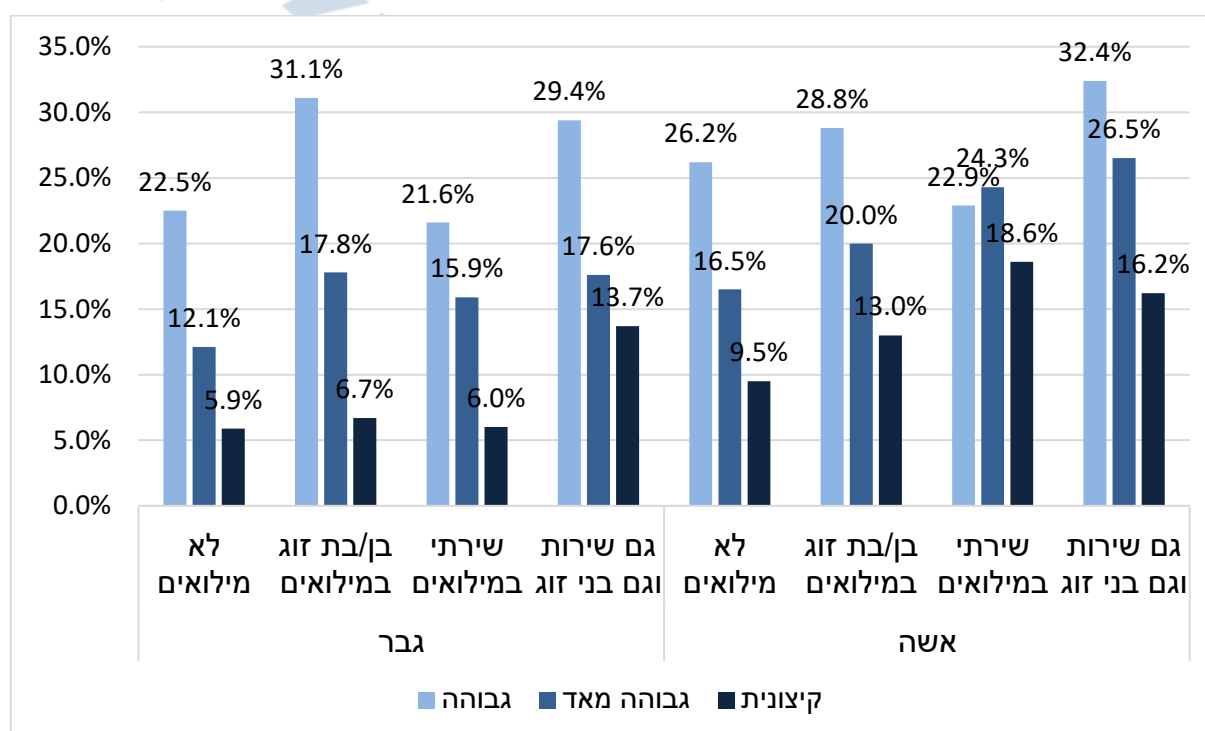
	אשה		גבר	
	ממוצע	ס.תקן	ממוצע	ס.תקן
ללא מילואים	2.38	0.87	2.14	0.83
בן/בת זוג במילואים	2.45	0.87	2.22	0.83
שירתי במילואים	2.68	0.97	2.10	0.85
גם שירות וגם בני זוג משרתים	2.67	0.86	2.33	1.03

שחיקה

הממצאים מראים כי אנשי מילואים ובני זוג של אנשי מילואים מדווחים באחוזים גבוהים יותר על רמות שחיקה גבוהות (רמות 3, 4 ו-5 גבוהה, גבוהה מאד וקיצונית בהתאמה) מאשר מי שלא שירתו במילואים במהלך המלחמה ($\chi^2_{[df=3]}=25.10$, $p<0.001$) ההבדלים מובהקים הן לגברים ($\chi^2=16.44$, $p<0.001$) והן לנשים ($\chi^2=16.93$, $p<0.001$). השחיקה הגבוהה ביותר מדווחת על ידי מי שגם שירתו במילואים וגם בני הזוג שלהם שירתו במילואים (15.1% שחיקה קיצונית, 22.7%

שחיקה גבוהה מאד), אחריהם מי שבני/בנות הזוג שירתו במילואים (12.3% שחיקה קיצונית ו- 19.7% שחיקה גבוהה מאד), שירתו בעצמם במילואים (7.7% שחיקה קיצונית, 17.0% שחיקה גבוהה מאד) ואחרונים מי שלא שירתו ובני זוגם לא שירתו (7.8% שחיקה קיצונית, 14.4% שחיקה גבוהה מאד). בהפרדת נשים וגברים הממצאים מראים כי ההבדלים היו ניכרים במיוחד בקרב נשים ובעיקר בקרב הנשים ששירתו במילואים (42.9% ברמות שחיקה גבוהה מאד וקיצונית) לעומת הגברים ששירתו במילואים (31.9% ברמות שחיקה גבוהה מאד וקיצונית). פירוט ניתן לראות באיור מס 1.

איור 1: אחוז העובדים בשלוש רמות השחיקה הגבוהות השוואת שירות במילואים לפי מין

כאבי שריר-שלד.

הממצאים אינם חד משמעיים לגבי אחוז הסובלים מכאבים שפגעו בתפקודם. באופן כללי כ 40% מהמשתתפים דיווחו על כאב באיבר אחד לפחות, כאב שפגע בתפקודם ברמה כלשהי. אחוז המדווחים על כאבים היה הגבוה ביותר בקרב מי שגם שירתו במילואים וגם בני או בנות זוגם שירתו במילואים (52.9%), אחריהם מי שבני או בנות זוגם שירתו במילואים (44.0%) ולבסוף מי ששירתו במילואים ומי שלא שירתו ובני זוגם לא שירתו (37.3% ו39.8% בהתאמה) ($\chi^2=12.49, p<0.01$). אולם הבדלים אלה היו מובהקים בקרב גברים אך לא בקרב נשים. אחוזים גבוהים יותר של נשים

דיווחו על כאבים לעומת דיווחי הגברים (44.0% לעומת 36.1%) אך ההבדל בין הקבוצות המשרתות במילואים לא היה מובהק בקרב הנשים.

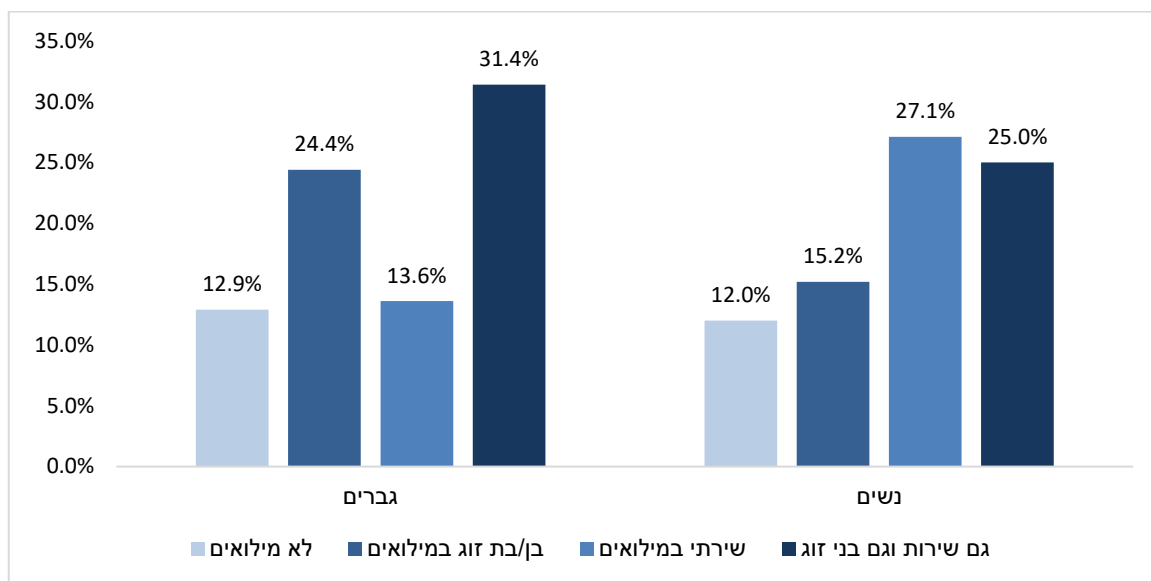
בחלוקה לכל איבר בנפרד, האיברים בהם נמצאו הבדלים כמתואר בין הקבוצות הם כאבי עורף גב עליון וגב תחתון וברכיים. בכל אלו גברים המשרתים במילואים וגם בנות/בני זוגם במילואים באחוזים גבוהים יותר דיווחו על כאבים שפגעו בתפקודם (טבלה 4).

טבלה 4: אחוז הגברים המדווחים על כאבים בחלוקה לפי שירות במילואים

כאבי עורף	כאבי גב	כאבי ברכיים	
11.7%	20.3%	10.0%	לא מילואים
11.1%	17.8%	15.6%	בן/בת זוג במילואים
9.7%	15.7%	7.8%	שירתי במילואים
27.5%	29.4%	23.5%	גם שירות וגם בני זוג
14.09	8.22	14.51	חי בריבוע
<0.01	<0.05	<0.01	P

תאונות עבודה ופציעות. עובדים שמשרתים במילואים או שבני זוגם משרתים דיווחו על שיעורים גבוהים של פציעות בעבודה שהצריכו היעדרות לטיפול או החלמה (27.7% משרתים וגם בני הזוג משרתים, 16.3% בן/בת זוג במילואים, 15.4% משרת/ת במילואים) בהשוואה למי שהם או בני זוגם אינם משרתים במילואים (12.4%) ($\chi^2=28.59$, $p<0.001$). כפי שניתן לראות באיור 2, הבדל זה היה שונה מעט בין נשים לגברים כאשר בקרב גברים היו אחוזים גבוהים יותר כאשר בנות/בני הזוג במילואים (24.4%) ובקרב נשים כאשר הן עצמן שירתו במילואים (27.1%). מוצגים כאן הנתונים של פגיעות בעבודה שאינן כוללות מצבים של לחץ נפשי עודף, כאבים בחזה, סחרחורות וקשיי נשימה, עליהם דיווחו כחמישית מהעובדים בסקר ו-30.1% מקרב המשרתים במילואים שגם בני/בנות זוגם משרתים בעיקר בקרב נשים (38.2%).

איור 2: היפגעות בתאונות בעבודה השוואת שירות במילואים ומין

לא מוצגים נתוני היעדרות מהעבודה בשל הפציעה בשל ריבוי היעדרויות מהעבודה של המשרתים במילואים שאינן בשל פגיעה בעבודה וכן משום שמדד היעדרות כולל גם היעדרות בשל לחץ נפשי.